

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 38 (1397) 19 ВЕРАСНЯ 2018 г.

Спрэчнае і бясспрэчнае 17 верасня

17 верасня 1939 года згодна з савецка-нямецкім пактам Молатава-Рыбентропа Чырвоная армія пераступіла межы Рэчы Паспалітай. Напад Савецкага Саюза ў Польшчы ацэньваецца адназначна негатыўна, як нож у плечы, для дзяржавы, якая на той час ваявала з гітлераўскай Германіяй. Аднак беларуская гістарыяграфія не так адназначна ацэньвае гэтую падзею. На пытанні Юркі Ляшчынскага адказаў прафесар Валянцін Мазец з Інстытута гісторыі нацыянальнай Акадэміі Навук у Менску.

- Што абазначае 17-га верасня для беларусаў, што для палякаў? Для беларусаў не толькі як нацыі, але і як для дзяржавы?

Валянцін Мазец:

Для беларусаў як дзяржавы найперш 17 верасня непарушна звязана з падзеямі 1921 года - заключэннем Рыжскага міру. Менавіта тады без удзелу беларусаў, без удзелу якой-кольвек дэлегацыі ад дзвюх інстытуцый - і Рады БНР і Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусь - без іх удзелу, быў заключаны Рыжскі мір. І там інтарэсы Беларусі як дзяржавы не былі ўлічаны. Проста частка тэрыторыі фармальна заставалася незалежнай і ўваходзіла ў склад СССР. Але ў БССР гэта фікцыя была, а не незалежнасць. Рэальнай самастойнасці БССР не мела, каб яна была, то тады б змаглі адбараніць тэрытарыяльную цэласнасць. Што самае паказальнае - калі ў 1919 годзе была маніфестам абвешчана Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка Беларусь, то тэрытарыяльна яе азначаныя межы супадалі з межамі, якія вызначаліся ў 1918 годзе, калі абвешчалася Беларуска-Народная Рэспубліка. І Урад БНР Ластоўскага і Урад Чарвякова безумоўна хацелі адстаяць тэрытарыяльную цэласнасць этнічнай Беларусі, дзяржаўнага ўтварэння, але іх праігнаравалі. Кіраўнік расейскай дэлегацыі на перамовах Чычэрын заявіў, што бела-

рускаў дапускаць за перамоўны стол ні ў якім разе нельга, таму што яны сапсуюць усю падрыхтаваную палітычную камбінацыю. Беларусі як суб'ект міжнароднай палітыкі ніхто пад увагу не браў. Таму для беларускай дзяржавы 17-га верасня было актам гістарычнай справядлівасці. А вось для звычайных людзей, якія жылі на гэтай тэрыторыі... І палякі, і непалітыкі, якія жылі на гэтай тэрыторыі, пасля гэтага ў значнай частцы сваёй у Заходняй Беларусі зазналі рэпрэсіі, высылкі ў аддаленыя раёны Савецкага Саюза, у Сібір і іншыя месцы.

- Польшча і палякі ацэньваюць адназначна адмоўна 17-га верасня, як падзел Польшчы паміж фашыстоўскай Германіяй і Савецкім Саюзам. Для беларусаў гэта не ёсць такім адназначным, для беларусаў гэта было ўсё ж уз'яднанне ў адну дзяржаву.

Гэта было сапраўды ўз'яднанне ў межах адной тэрыторыі. Я сам родам з Заходняй Беларусі, з-пад Ваўкавыска. А вось мае сябры, якія жылі з іншага боку мяжы, з-пад Койданава, прыкладам, яны расказвалі, што пасля 1921 года частка іх сям'і апынулася ў Польшчы, а частка па іншы бок мяжы - у Савецкай Беларусі. І каб схадзіць да сваякоў даводзілася даволі часта прасіць дазволу, гэта была проста недарэчнасць нейкая. У некаторых месцах атрымалася, што мяжа нават падзяліла вёскі на часткі лінійны мяжы.

- Ці межы сённяшняй Беларусі былі б такімі як цяпер, каб не было гэтага акту уз'яднання ў 1939 годзе?

Нельга абмяжоўвацца толькі той падзеяй. Рэч у тым, што не трэба забывацца, што 17 верасня адбывалася ва ўмовах Другой сусветнай вайны. І

толькі ад 17 верасня 1939 года мала што залежала, бо літаральна праз паўтары гады адбыўся напад фашыстоўскай Германіі на Савецкі Саюз. І тут адна несправядлівасць пацягнула за сабой іншую несправядлівасць. Як гэта бывае ў вялікай геапалітычнай гульні, адно чапляе другое і прыводзіць да канфлікту. Яшчэ адна несправядлівасць - культурны і палітычны цэнтр Заходняй Беларусі Вільня кіраўніцтвам СССР была перададзена Літве. Хоць сам Сталін прызнаваў, што ў Вільні і Віленскім краі на момант перадачы тагачасныя літоўцы-летувісы складалі меншасць. Але інтарэсы народаў не браліся ў разлік.

- Многія гісторыкі лічаць, што каб не было гэтага ўз'яднання беларускіх зямель, то сёння пра Беларусь застаўся б толькі ўспамін.

Гісторыя не можа мець умоўнага ладу. Яна развіваецца па сваіх законах. У нас была цікавая дыскусія ў Інстытуце Польскім, і адзін з прадстаўнікоў польскіх навуковых колаў казаў: калі б усе беларускія землі ўвайшлі ў склад Польшчы, то не было б рэпрэсій 1937-1938 гадоў. На што мае калегі казалі, што тады б не было і Беларусі. Таму што да моманту 1939 года ў выніку палітыкі асіміляцыі большыня беларускіх не толькі палітычных, але і культурна-асветных устаноў, у тым ліку і ў школах, ужо перастала існаваць. Адбывалася палітыка цэнтралізацыі і ўніфікацыі ва ўсіх сферах жыцця. Ніякіх гарантый правоў нацыянальных меншасцяў пасля 1921 года не было. Так што з гледзішча дзяржаўных інтарэсаў Беларусі акт 17-га верасня быў справядлівым.

Беларускае Радыё Рацыя.

100 гадоў з дня нараджэння Фёдара Янкоўскага

Фёдар Міхайлавіч ЯНКОЎСКІ нарадзіўся 21 верасня 1918 года ў в. Клетнае Глускага раёна. Доктар філалагічных навук (1970), прафесар (1970), заслужаны дзеяч навукі Беларусі (1972), сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў. Закончыў Рагачоўскі педагагічны тэхнікум (1936), Менскі настаўніцкі інстытут (1939), Гарадзенскі педагагічны інстытут (1948). Пасля заканчэння педтэхнікума працаваў настаўнікам Буцавіцкай школы Менскага раёна. Уздзельнік савецка-фінскай вайны 1939-1940 гг. У Вялікую Айчынную вайну - разведчык, начальнік разведкі партызанскага атрада "Грозны" на Меншчыне. Быў цяжка паранены. Пасля вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў працаваў адказным сакратаром рэдакцыі глускай раённай газеты "Сацыялістычная вёска", настаўнікам

у Глускай сярэдняй школе, выкладаў беларускую мову і літаратуру ў Радашковіцкай сярэдняй школе, вучыўся ў аспірантуры. З 1953 г. працаваў выкладчыкам, у 1956-1982 гг. - загадчык кафедры беларускага мовазнаўства Менскага педагагічнага інстытута імя А.М. Горкага (цяпер імя М. Танка).

Друкаваўся з 1954 г. У кандыдацкай дысертацыі "Глускія гаворкі" (1954) дэталёва апісаў фанетычную і марфалагічную сістэму глускіх гаворак, растлумачыў узнікненне асобных дэалектычных рыс. Аўтар каля 300 навуковых прац у т.л. "Беларускія прыказкі, прымаўкі, фразеалагізмы", "Дыялектычны слоўнік", "Крылатыя словы і афарызмы", "Пытанні культуры мовы", "Беларускае літаратурнае вымаўленне", "Гістарычная граматыка беларускай мовы" і

інш. Выдаў кнігі навел, апавяданняў, літаратурных мініячур "Абразкі", "Прыпыніся на часіну", "І за гарою пакланіся", "Радасць і боль", "Само слова гаворыць". Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі, "Знак пашаны", медалямі.

Памёр у 1989 г.

Вікіпедыя.

Сустрэча Алены Анісім з актывістамі Баранавіцкай арганізацыі ТБМ

Алена Анісім сустрэлася з актывістамі Баранавіцкай арганізацыі ТБМ Алесем Мачульскім, Тацянай Кісель і старшынём Міколам Падгайскім

Падчас размовы спадар Мікола распавёў пра супрацу з іншымі грамадскімі арганізацыямі, агульныя мерапрыемствы на сядзібе ТБМ у Русіна. Ён перадаў ад аўтараў некалькі цікавых кніг у дар ТБМ. У сваю чаргу старшыня ТБМ папрасіла далучыцца да канкрэтнай справы па выданні буклетаў гісторыка-краязнаўчай тэматыкі, прымеркаваных да Еўрапейскіх гульніў, якія павінны адбыцца ў 2019 г. На Баранавічы былі перададзены таксама флаеры пра конкурс для маладых выканаўцаў "Заспявай", у якім наша арганізацыя выступае інфармацыйным партнёрам, а таксама часопіс "Верасень" № 18.

Наш кар.

"Мова нанова" нарэшце і ў Лідзе

26 верасня а 18:00 у г. Лідзе, вул. Міцкевіча - 31 (Galery) распачнуць свае ўрокі бясплатныя курсы беларускай мовы "Мова нанова. Ліда".

Госці першага ўрока Глеб Лабадзенка, выкладчык курсаў "Мова нанова. Менск" і Ева Гілевіч адміністратар курсаў.

Запрашаюцца ўсе.

ISSN 2073-7033

Прэзентацыя газеты “Наша слова” ў Менску

27 жніўня рэдактар газеты “Наша слова” Станіслаў Суднік прэзентаваў у сядзібе ТБМ газету “Наша слова” ў папяровым варыянце і яе новую электронную версію.

Сябрам Сакратарыяту ТБМ і ўсім прысутным, а іх было нямала, рэдактарам і распрацоўшчыкамі была прадстаўлена ў тым ліку новая версія сайта газеты “Наша слова” (“Наша слова - штодзень”, *nslowa.by*), якая можа пры патрэбе ператварыцца ў самастойнае электроннае выданне.

Паказана структура сайта, выслуханы заўвагі і пажаданні.

Нагрузка на рэдакцыю “Нашага слова” ўзрастае, але і

інфармацыйная плынь ТБМ таксама ўзрастае. Нават калі на першым этапе і будзе пэўны працэнт перапастаў або перадрукаў, то гэта будзе шырокая

тэматычная падборка матэрыялаў на карысьць беларускай мовы і Беларускай наогул, што вельмі важна.

Яраслаў Грынкевіч.

“Гістарычная школа” з Алегам Трусавым

У менскай сядзібе Таварыства беларускай мовы працягваецца цыкл лекцый гісторыка, археолага Алега Трусавы. 10 верасня гаворка ішла пра ваколіцы Наваградка.

- Вы ведаеце, Наваградка далёка ад Нёмана. А Любча стаіць на беразе. Там узнікла мястэчка, вельмі старажытнае, і хутчэй за ўсё там і быў порт Наваградка, калі ён быў сталіцай ВКЛ. Туды прывозілі тавары, там разгружалі, а потым ужо па сушы везлі. І вось там у 16 стагоддзі мясцовыя феодалы Кішкі збудавалі цагляны замак, некалькі вежаў і палац у стылі пераходным.

валі цагляны замак, некалькі вежаў і палац у стылі пераходным.

Ваколіцы Наваградка багатыя і на іншыя знакі месцы. А гістарычная Наваградчына - гэта заповеднік нашай мінуўшчыны, што да помнікаў архітэктуры, што да знакамітых постацяў нашай гісторыі.

Максім Каўняровіч, Беларускае Радыё Рацыя, Менск.

“Наша слова - штодзень” *nslowa.by*

“Наша слова - штодзень” (*nslowa.by*) - электронная версія газеты “Наша слова”, распрацаваная ў парадку выканання рашэння апошняга з’езда ТБМ.

Пакуль што электронная версія мае статус сайта папяровай газеты “Наша слова”, але ў любы момант можа быць зарэгістравана як самастойнае выданне.

На сёння сайт знаходзіцца ў рэжыме тэставага прагону, інтэнсіўнасць якога пакуль не надта высокая, але ўжо сёння можна бачыць, як гэта будзе выглядаць.

Разам з тым становіцца ўсё больш зразумелым, што адмаўляцца ад папяровай версіі нельга ні ў якім разе.

Цэльнасць інфармацыі пра дзейнасць ТБМ, пра стан

беларускай мовы мы сёння можам забяспечыць толькі пры існаванні паўнаўраўнаважанай папяровай версіі.

ПДФ-версія папяровага выдання таксама выстаўляецца на сайце, але з затрымкай на тыдзень.

Мы імкнёмся ісці ў ногу з часам, але не хочам траціць нічога з набытага.

Станіслаў Суднік.

Калі за адраджэнне мовы, чытай, спадарства, “Наша слова”!

Шаноўныя сябры, заканчваецца падпіска на чацвёрты квартал 2018 года. У каталогу інфармацыі пра газету знаходзіцца на ст. 62. Цана не змянілася. У 2018 годзе мы працягваем выходзіць на васьмі палосах. Газета мае добры рэдакцыйны партфель і плануе для друку тэксты самых розных матэрыялаў, з рознымі поглядамі і падыходамі, у тым ліку і адрознымі ад пазіцыі рэдакцыі. Мы будзем працягваць друкаваць мовазнаўчых і гістарычных матэрыялаў у выкладанні тых аўтараў, якіх вы не знойдзеце на старонках іншых выданняў. Мы не стараемся навізаваць чытачу сваю думку ці погляды, а падаём паведамленні і меркаванні саміх чытачоў. Чытайце, даведвайцеся, думайце. Будзьце з намі, і вы будзеце з усёй Беларуссю.

РП - 1	Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь											
	АБАНЕМЕНТ на газету/часопіс										63865	
	НАША СЛОВА										Колькасць камплектаў	
	(назва выдання)										1	
На 2018 год па месяцах:												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
									X	X	X	
Каму (прозвішча, ініцыялы)												
Куды (адрас)												
(паштовы індэкс)												

РП - 1	ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА											
	на газету/часопіс											
	НАША СЛОВА										Колькасць камплектаў	
	(назва выдання)										1	
Кошт												
падпіскі										6,09 руб.		
пераадрасоўкі										руб.		
На 2018 год па месяцах:												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
									X	X	X	
Каму (прозвішча, ініцыялы)												
Куды (адрас)												
(паштовы індэкс)												

Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі

16 верасня ў Мажэйкаўскім доме культуры Лідскага раёна прайшоў другі адкрыты рэгіянальны фестываль песеннага фальклору памяці Земавіта Фядэцкага "Цёплыя

філіял "Першамайскі Дом культуры";

7. Зміцер Сакалоў і Мікалай Сакалоўскі з філіяла "Бердаўскі культурна-дасугавы цэнтр".

14. Фальклорны гурт "Чараўніцы" філіяла "Мацвееўскі Дом культуры" ДУК "Ваўкавыскі цэнтр культуры і народнай творчасці";

15. Фальклорнае ама-

Народны фальклорны гурт "Вяргіня"

Фальклорны гурт "Чараўніцы"

вечары ...ды халодныя ранкі". Сёлетні склад удзельнікаў ураджае - 20 канкурсантаў з чатырох раёнаў Гарадзенскай вобласці:

1. Фальклорны ансамбль "Крынічка" (дзекі 9-13 гадоў) аддзела культурна-масавай і асветніцкай работы вёскі Бакшты ДУК "Іўеўскі цэнтр культуры і вольнага часу";

2. Эльвіра Кепель з філіяла "Дзітвянскі Дом культуры";

3. Народны ансамбль бытавых інструментаў "Каханачка" філіяла "Мажэйкаўскі Дом культуры";

4. Наталля Шчалканова з аддзел рамёстваў і традыцыйнай культуры г. Ліды;

5. Кацярына Каспорская і Алесь Ярунічава з філіяла "Ёдкаўскі Дом культуры";

6. Кацярына Папова з

8. Цімафей Кулеш з філіяла "Гудскі цэнтр творчасці і дасугу";

9. Вера Дзянішчык з філіяла "Ходараўскі Дом культуры";

10. Надзея Талашка з філіяла "Мацвееўскі Дом культуры" ГДУК "Ваўкавыскі цэнтр культуры і народнай творчасці";

11. Фальклорны ансамбль "Всялуха" аддзела культурна-масавай і асветніцкай работы аграгарадка Ліпнішкі ДУК "Іўеўскі цэнтр культуры і народнай творчасці";

12. Фальклорнае амаатарскае аб'яднанне Вяртанне да вытокаў" філіяла "Беліцкі Дом культуры";

13. Фальклорны гурт "Талер" аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры г. Ліды;

тарскае аб'яднанне "Ульяніца" філіяла "Ганчарскі Дом культуры";

16. Бядуха Тарэса Браніславаўна, 1942 г.н. з філіяла "Мінойтаўскі культурна-дасугавы цэнтр";

17. Забалоцкая Ганна Андрэеўна (82 гады) з філіяла "Мацвееўскі дом культуры" ДУК "Ваўкавыскі цэнтр культуры і народнай творчасці";

18. Ясюкайціс Тарэза Юзефаўна з філіяла "Ваверскі Дом культуры";

19. Народны фальклорны гурт "Вяргіня" аддзела культуры і дасугу "Ракавіцкі Дом культуры" ДУК "Шчучынскі цэнтр культуры і народнай творчасці";

20. Фальклорны гурт "Вавярэск" філіяла "Ваверскі

Фальклорны гурт "Талер"

Зміцер Сакалоў і Мікалай Сакалоўскі

Дом культуры".

Акрамя таго па-за конкурсам удзел у фестывалі браў заслужаны фальклорны ансамбль "Гасцінец" з мястэчка Ракава Валожынскага раёна Менскай вобласці.

У большасці на фестывалі гучалі песні, запісаныя ў непасрэднай блізкасці ад населеных пунктаў, адкуль прыехалі канкурсанты. Гучалі песні і са зборніка Земавіта Фядэцкага "Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі, czyli co spiewano w Feliksowie".

У журы конкурсу акрамя спецыялістаў-фальклорыстаў з Ліды і Гародні ўваходзіў і рэдактар газеты "Наша слова" Станіслаў Суднік.

Вызначыцца з пераможцамі было вельмі няпроста, але сябры журы таксама былі не навічкі і бачылі многіх удзельнікаў не першы раз, маглі параўнаць удзельнікаў не толькі паміж сабой, але і зрабіць рэтраперспектыву і параўнаць сённяшняе выступленне з па-

пярэднімі, убачыць навізну ў рэпертуары і рост майсэрства.

У выніку першае месца аддалі Народнаму фальклорнаму гурту "Вяргіня" аддзела культуры і дасугу "Ракавіцкі Дом культуры" ДУК "Шчучынскі цэнтр культуры і народнай творчасці".

Другое месца заняў фальклорны гурт "Чараўніцы" філіяла "Мацвееўскі Дом культуры" ДУК "Ваўкавыскі цэнтр культуры і народнай творчасці". Два трэція месцы засталіся на Лідчыне ў Зміцера Сакалова і Мікалая Сакалоўскага з філіяла "Бердаўскі культурна-дасугавы цэнтр" і фальклорнага гурта "Талер" аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры г. Ліды.

Прызы глядацкіх сімпатый атрымалі носьбіты: Тарэза Юзефаўна Ясюкайціс з агагарадка Ваверка і Забалоцкая Ганна Андрэеўна з Ваўкавыскага раёна.

Велізарную працу па арганізацыі фестывалю правяла вядучы метадыст аддзела метадычнай і культурна-масавай работы ДУ "Лідскі раённы

цэнтр культуры і народнай творчасці" Г.М. Некраш. Акрамя ўсяго нялёгка было знайсці спонсараў, але прызы, асабліва пераможцам, былі важкія, а за першае месца, як падняць.

Сярод прызоў быў і буклет, выдадзены рэдакцыяй газеты "Наша слова" па выніках леташняга фестывалю. Зборнік песень Земавіта Фядэцкага "Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі" пабачыў свет у 1992 годзе, і ў раёне было ўсяго некалькі асобнікаў зборніка, і вось выйшлі буклеты, якія ўключаюць у сябе ўвесь зборнік Земавіта Фядэцкага. Бярыце і спявайце. Зборнікі атрымалі ўсе ўдзельнікі фестывалю. Яны будуць у кожным доме культуры і ў кожнай бібліятэцы Лідскага раёна.

Фестываль стаў доказам любові кожнага ўдзельніка да народнай песні, да сваёй маленькай радзімы, да Бацькаўшчыны, доказам таго, што мы пачалі вучыцца памятаць сваіх продкаў і іх заслугі перад краінай і народам.

Яраслаў Грынкевіч.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сяцко, Людвіка Таўгень, Алес Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 17.09.2018 г. у 17.00. Замова № 2493.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 2,03 руб., 3 мес. - 6,09 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by